

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ ВІД ДЕГРАДАЦІЇ В УКРАЇНІ

Стан земельних ресурсів в Україні наближається до критичного. За період проведення земельної реформи значна кількість проблем у сфері земельних відносин не лише не розв'язана, а й загострилася. Проблема деградації земельних ресурсів в Україні на сьогоднішній день є досить гострою. Прогнози на майбутнє, якщо будуть збережені нинішні темпи деградації ґрунту (затоплення, ерозія, зміни клімату тощо), є досить невтішними. Рівень родючості може досягнути критичного значення уже через 20–30 років.

Всебічний аналіз засвідчує, що зниження родючості ґрунтів України пов'язане як з природними чинниками, так і з виробничою діяльністю людини. Вони чітко взаємопов'язані й основними з них є: ерозія ґрунтів, дегуміфікація, від'ємний баланс поживних елементів, забруднення ґрунтів важкими металами, залишками пестицидів і мінеральних добрив, радіонуклідами, біологічним різноманіттям, ущільненням ґрунтів сільськогосподарською технікою тощо. Розглянемо вищевказані чинники зниження родючості ґрунтів детальніше. Агропромислова діяльність в Україні має негативні наслідки, зокрема, такі як: виснаження родючих чорноземів, промислове забруднення, застосування нітратних і азотних мінеральних добрив, недосконалість технологій вирощування сільськогосподарських культур тощо.

Правове регулювання у сфері охорони земель здійснюється відповідно до Конституції України, Земельний кодекс України, Законів України «Про охорону земель», «Про державний контроль за використанням та охороною земель» та інших нормативно-правових актів.

Ще однією важливою проблемою є знищення родючого шару ґрунту (дегуміфікація). Цей процес активізується в ґрунтах за відсутності збалансованого застосування міндобрив, спалювання соломи, ігнорування правил чергування сівозмін тощо. Ця проблема призводить до малопродуктивності ґрунтів. За останнє десятиліття товщина гумусового шару зменшилась на 20 %.

Недотримання аграрних технологій залишається болючим питанням для України. Вирощування найбільш прибуткових сільськогосподарських культур (соняшник, ріпак тощо) щороку і на одних і тих же полях виснажують ґрунт. Неприпустимим є те, з точки зору збереження родючості ґрунту, що соняшник займає майже 40 % від загальної посівної площі [1].

Більше 35 % сільськогосподарських угідь України піддалися ерозії.

Відбувається це з різних причин, прикладом може бути активне використання хімічних добрив, що призвели до збільшення площі кислих ґрунтів; безконтрольне вирубування лісів; неправильні методи землеробства; водна, вітрова, яружна ерозії тощо. Ерозія ґрунтів України прискорюється, внаслідок чого відбувається опустелювання, замулення річок, утворених греблями водосховищ та ін.

До цього часу в Україні ще не створено належної інформаційної бази, ефективного управління земельними ресурсами; у зв'язку з недостатньою кількістю коштів, технічних засобів, відсутністю організаційно-методичних положень гальмується та уповільнюється створення Національного земельного банку даних про стан земель, ведення земельної реєстрації, діяльності моніторингу земель. Недостатньою мірою поповнюються планово-картографічні матеріали, не існує об'єктивної оцінки ґрунтів унаслідок припинення суцільних ґрунтових обстежень [2].

Частковим вирішенням проблеми є консервація земель. Вона дозволить уникнути деградації найціннішого ресурсу України – її ґрунтів, насамперед чорноземів. А також дозволить сконцентрувати сили та засоби на найбільш родючих ґрунтах та підняти їхню продуктивність. Проте, цього мало для вирішення наявних проблем.

Отже, проаналізувавши вище викладене, можна побачити, що стан ґрунтів в Україні під впливом надмірно інтенсивних і незбалансованих агротехнологій проявляє явну тенденцію до погіршення. Для того, щоб

запобігти деградації земель України потрібно адаптувати національне екологічне та земельне законодавство до європейських основ навколишнього середовища; запровадити комплексну державну політику зі збереження екосистеми (відновити ліси, зокрема, захисні лісові смуги, стимулювавши заліснення); боротись з опустелюванням, адже це є невід'ємною частиною комплексного розвитку земельних ресурсів; встановити додаткові обмеження (обтяження) у використанні земель, які знаходяться в оренді; стимулювати та заохочувати орендарів зберегти родючість орендованої землі; підвищити рівень агрономічних знань у орендарів; впроваджувати ресурсозберігаючі методи ведення сільського господарства в поєднанні з боротьбою проти ерозії ґрунтів; розробити проект, який забезпечить еколого-економічне обґрунтування сівозміни; вжити заходи щодо збереження та відтворення родючості ґрунтів, здійснювати ефективний контроль за гумусним станом ґрунтового покриву та своєчасно виявляти зміни, які у майбутньому можуть призвести до негативних наслідків у землекористуванні.

Список використаних джерел

1. Боднар-Коваленко І. Деградація земельних ресурсів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nationalcorps.org/blog/>

degradacja-zemelnih-resursv-ukrani.

2. Волощук М. Деградація ґрунтів – глобальна екологічна проблема / М. Волощук // Вісник Львівського університету. Серія географічна. 2017. Випуск 51. С. 63–70.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Караханян К.М.